

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Enchiridion Theologiæ Pastoralis Et Doctrinæ Necessariæ Sacerdotibvs Cvram Animarum administrantibus

Binsfeld, Peter

Avgvstæ Trevirorvm, 1609

15. Cap. De Restitutione in genere.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40721

pondere, peccat, & etiam tenetur ad restitutionem damni deceptis, & Reipub. vt tradunt communiter DD. in d. cap. Quanto. & Summistæ in verb. Falsarius.

Secunda. Qui auctoritate priuata circumdunt, aut radunt pecunias, aut aquis quibusdam acribus attenuant, mortaliter agunt, cum obligatione restituendi. Gloss. ab omnibus recepta in cap. Quando. Eiusdem culpæ reus efficitur, qui monetam falsam recipit siue per errorem, siue per scientiam, & postmodum sciens esse falsam, expendit: vel maioris affirmat, in expositione, quam valeat: Si quis tamen ignorat se deceptum, & bona fide exponit pro iusta moneta, non peccat, certior tamen deinde factus de falsitate, tenetur resarcire damnum læso.

Tertia. Eadem est ratio falsificantium pondera, & mensuras, vel falsificatis vtentium: tales enim peccant, & tenentur ad restitutionem læsis: ex cap. 2. de emption. & vendit. & communi sententia.

CAPVT XV.

DE RESTITVTIONE

in genere.

QVONIAM restitutionis cognitio multum necessaria est confessario, in primis quæ-

quædam principia pro introductione sequentium præmittenda sunt.

De materia hac legendi S. Thom. 2.2. q. 62. S. Antonin. 2. part. tit. 2. cap. 2. Summistæ in verb. Restitutio. Dominic. Sotus lib. 4. de iustitia & iure. q. 9. & 8. Ioan. Medina in C. de rebus restituendis. Nauarr. in Manuall Confessoriorum. cap. 17. à num. 12. & alij Theologi in 4. sentent. d. 15.

In primis cum restitutio sit actus iustitiæ, sciendum quid sit iustitia, & quotuplex.

Iustitia est virtus reddens vnicuique, quod suum est. Non enim loquimur de iustitia generali, quæ in se omnes virtutes complectitur, sed de ea, quæ est in ordine ad alterum. Cuius materia proxima, sunt actiones erga alios, quas moderatur & iustas facit.

Remotior, res quas reddit, Remotissima, personæ, quibus redditur.

Iustitia diuiditur in particularē, & vniuersalem, quam alij legalem vocant. Particularis est, quæ particulares personas concernit. Le-galis verò, quæ circa totam rempub. versatur.

Particularis huius instituti est, & diuiditur in commutatiuam, & distributiuiam.

Commutatiua est, quæ in contractibus & commutationibus constituit æqualitatem rei ad rem, seruata proportione, vt dicunt Arithmetici, exempli gratia, si merx valeat quatuor florenis, soluam quatuor. Si emi sex florenis bouem,

Restitutio est actus iustitiæ. Quid iustitia sit.

Iustitia diuiditur in particularē, & vniuersalem.

Particularis iterum in commutatiuam, & distributiuiam subdiuiditur.

bouem, sex solutam; si furatus tres batzios, totidem restituam.

Distributiua est, quæ in distribuendis bonis communibus seruat æqualitatem rerum ad personas, & personarum dignitatē, ac merita secundum proportionem Geometricam. In hac non seruatur æqualitas rei ad rem, sed rei & proportionis, quæ est in persona ad rem, exempli gratia, vacat beneficium conferendum, consideratur beneficium, & deinde meritum personæ: an proportio respectu dignitatis in scientia & virtutē sit, in ordine ad tale beneficium. Pro clariori cognitione aduertendum, quod æqualitas est duplex. Arithmetica & Geometrica.

Aequalitas duplex, Arithmetica, & Geometrica. Arithmetica est numeri ad numerum, ut trium ad tria, 4. ad 4. exempli gratia: accipiam tria, totidem reddam, & hæc est iustitia: Si dero unum, fit inæqualitas Arithmetica, & violatur iustitia commutatiua. Geometrica æqualitas siue proportio est collatio non numeri ad numerum, sed proportionum inter se, ex. gr. est beneficium Ecclesiasticum conferendum, quod habet in redditibus 100. aureos, & mediocre onus, & aliud quod habet 200. & grauius obsequium: duo concurrunt, vni mediocris dignitatis, alter maioris: tunc digniori melius conferendum: quia maior est proportio, respectu maioris meriti: Sic etiam in distributione onerum Reipubl. Qui plura habet,

habet, magis grauandus: Qui minus, minus: Quando lēditur iustitia distributiua, committitur acceptio personarum, quæ consistit in hoc, quod quando quis ex officio, vel debito *Quomodo committatur acceptio personarum.* iustitiæ debet distribuere communia, non attendit causam, & finem talis distributionis, sed aliam conditionem non congruentem, aut saltem impertinentem ad rem distribuendam in persona, iuxta doctrinam S. Thom. 2. 2. q. 63. artic. 1. & Caietan. ibidem: Exempli gratia, aliquis in electione ad dignitatem, dat alicui consanguineo suam vocem, non quia secundum merita dignior, & vtilior Ecclesiæ, sed quia sanguine sibi iunctus. Ex dictis constat in eis, quæ gratis dantur non esse locum acceptio personarum: Sic in Deum non cadit: quia non ex iustitia, sed gratia sua nobis largitur bona. *In Deū non cadit acceptio personarum.*

In Deū non cadit acceptio personarum.

Rom. 2. Actor. 19.

Committitur hoc peccatum tam in prouisionibus beneficiorum & dignitatum Ecclesiasticarum, quàm in distributionibus commodorum & onerum, atque etiam officiorū ciuilibus Reibul. & cum sit contra iustitiam distributiua, inducitur obligatio restitutionis: quando damna sequuntur, vt in beneficiorum collatione, aut electione ad dignitates contingit, grauissimum est peccatum: nunc de iustitia commutatiua.

Actus iustitiæ commutatiuæ præcipui sunt duo. Primus æqualitatem efficere. Secundus *Qui sint actus iustitiæ.*

Aa

ina-

*tia commu-
tatiua.*

*Vnde resti-
tutio dica-
tur.*

*Restitutio
rei alienæ
est de ne-
cessitate
salutis.*

*Non potest
absolui in
confessione
qui tenet
alienū in-
uito domi-
no, si resti-
tuere nolit
cum possit.*

inæqualitatem factam reducere ad æquali-
tem, siue inæquale facere æquale; & sic resti-
tutio est actus commutatiuæ iustitiæ: qua red-
ditur, quod iniuste possidetur, aut possessum
est, & sic inæquale fit æquale, vt tradit S. Tho-
mas loc. cit. q. 62. art. 11. Dicitur enim resti-
tutio, eo quod iterum statuat alterum in posses-
sionem, aut ius suum.

Deinde restituere alienum est de necessi-
tate salutis, ita vt quicumque rem alterius ini-
uste detinet, aut diutius, quam debet cõtra do-
mini voluntatem, sit in statu damnationis, ni-
si restituat. Retentio enim alienæ rei inuito
Domino furtum est, & prohibetur præcepto
Non furaberis: Hinc illud Augusti. in Epist.
54. ad Macedonium, quod refertur 14. q. 6.
can. Si res aliena, propter quam peccatum est,
reddi possit, & non redditur: pœnitentia non
agitur, sed simulatur: Si autem veraciter agi-
tur, non remittitur peccatum, nisi restituatur
ablatum. Ex hoc fundamento sequitur, Con-
fessarium non posse confitentem absolvere,
qui aliena tenet, vel abstulit, aut damnum in-
tulit, si non vult restituere cum possit; qui
non est contritus, cum velit perseverare in
statu peccati.

Pro regula in hoc loco notandum. Quod
necessitas restituendi oritur quotiescunque
aliquis peccat contra iustitiam particularem,
ita vt sequatur damnum proximo siue in cor-
pora-

poralibus, siue in temporalibus: vt in vita, mē-
brorum priuatione, fama, honore, pecunia,
aut rebus quæ pecunia æstimari possunt. Non
autem ex transgressione præceptorum chari-
tatis, vt tradunt Alexander Halens. 4. part. q.
87. Adrian. in 4. de restitutione q. 1. Sotus lib.
4. de iustit. & iure. q. 7. art. 3. & lib. 5. q. 3. art. 4.
Nauarr. in Apologia de redditibus Ecclesiasti-
cis, q. 2. monitione 2. & 7. & in Manuali con-
fessariorum cap. 17. num. 11. & alij alibi.

*Ex trans-
gressione
præcepti
charitatis
non oritur
obligatio
restitutio-
nis.*

Omnis restitutionis obligatio nascitur vel Restitutio
ratione rei acceptæ, vel ratione iniustæ accep-
tionis. Quotiescunque autem restitutio faci-
enda est, si non potest fieri in re eadem nume-
ro, vel genere, aut specie, fieri debet in valore
æquiualentem, ex. gr. qui iniuste alterum mem-
bro priuauit, cum hoc reddere non possit, de-
bet ei recompensare in pecunia, vel alijs ad ar-
bitrium boni viri, iuxta S. Tho. q. 62. art. 2. ad 1.

*quando nõ
potest fieri
in eadẽ re
necesse est
vt fiat in
æquiualen-
ti.*

Postremò non laboret confessarius tanta
ignorantia, vt existimet confitentem liberari
à restitutione facienda per hoc, quod absolui-
tur à peccatis, & pœnitentia in satisfactio-
nem imponitur. Aliud enim est satisfactio
sacramentalis, & aliud restitutio. Satisfa-
ctio à confessario imponitur ratione culpæ,
& spectat ad vindicatiuam iustitiam. Resti-
tutio verò ex retentione rei alienæ, vel iniu-
sta damni illatione sequitur, & est actus iusti-

*Confitens
non libera-
tur à resti-
tutione ne-
cessaria,
per hoc,
quod ei im-
ponitur pœ-
nitentia pro
satisfactio-
ne.*

tia specialis, vt supra declaratum est, cuius rei
admonuimus etiam de satisfatione in 1. par.
cap. 13.

CAPVT XVI.

QUIS TENEATUR restituere?

NON modo qui aliena rapuerunt, sed etiam
qui iniustæ acceptionis aliquo modo con-
sa fuerunt, tenentur ad restitutionem. Modi
autem quibus aliquis potest esse causa iniustæ
acceptionis, his versibus continentur.

*Restituat capiens aliena, eiusq; minister,
Iussio, consilium, consensus, palpo, recursus,*

Participans, mutus, non obstans, non manifestans.

I. Capiens aliena, id est, qui per se capit, vel
rapit, vel iniustè damnum infert; Si autem
multi cocurrant ad vnum & eundem effectum,
vt ad vnum furtum, vel prædam, aut incendium,
&c. Omnes tenentur in solidum, si sibi in-
uicem sunt causa, & quasi vna causa; tamen si
vnus restituat, alij non tenentur, sed ad refun-
dendum restituenti obligantur pro sua quo-
ta. Alia autem ratio est, quando plures acci-
dentaliter concurrunt, v. g. ad spoliationem
templi, id est, ita concurrunt, quod nullus al-
teri sit causa, sed quasi ex euentu, & accidenti

con.